

ELŐSZÓ

A '90-es évek vége felé már komolyan foglalkoztatott, hogy a mai Magyarországon területéről miért nem kerültek elő dinoszauruszok és más egyéb őshüllők csontjai. Miért van az, hogy egy-két szórványlelettel eltekintve a hazai mezozoikumból egyáltalán nem ismerünk szisztematikusan gyűjthető gerinces lelőhelyet? Azt gondoltam, hogy talán azért, mert még senki sem kereste őket igazán. Hamarosan beigazolódott, hogy ez valóban így van. A csaknem 140 évig bányászott, felső-kréta korú Ajkai Kőszén meddő rétegeinek utolsó felszínre hozott darabjaiból 1999-ben számos hal- és krokodilfogat sikerült kiiszapolni, továbbá a kőszénbányák meddőhányóinak többszöri átfésülése révén egy teknőspáncél-darab és egy töredékes moszaszaurusz csigolya került elő. Szerény anyag, ám döntő jelentőségű volt a további kutatásokat illetően. Mikor ezek az első leletek a kezemben voltak egy téli estén az

akkor még a Ludovika Akadémia épületében székelő ELTE Őslénytani Tanszékén, tudtam, hogy innen már nincs megállás. Kitartással és rengeteg munkával elegendő anyag gyűlhet össze, hogy valamicskét megtudjunk erről a késő-kréta gerinces élővilágról. Az Ajkai Kőszén iszapolása mellett más lelőhelyeket is kerestünk és így jutottunk el 2000. április 29-én az egykori Iharkút falu határába, ahol – részben a szerencsének köszönhetően – a hasonlóan felső-kréta korú Csehbányai Formáció rétegeiben már az első napon csontok és fogak tucatjaira bukkantunk. Az ezt követő 11 év kutatásainak eredményeként mára több ezer csont- és fogmaradvány, köztük részleges csontvázak kerültek napvilágra az iharkúti lelőhelyen. Közel 30 gerinces faj mellett számos, Magyarországról elsőként beazonosított csoportot (pl. moszaszauruszok, pteroszauruszok, dinoszauruszok) fedeztünk fel, melyeknek többsége új genusként és/

vagy fajként került leírásra. A gerinces leletek mellett gerinctelenek maradványai, jó megtartású növényi fossziliák százai (pollenektől a magokon át a levelekig) és borostyánban megőrződött zárványok (döntően rovarok) színesítik az iharkúti gerinces lelőhely egykori környezetéről kialakított képet. Lássuk tehát ezt az iharkúti ősgerinces anyagot és azt a világot,

amely mintegy 85 millió éve létezett valahol a nyugat-tethysi szigetvilágban.

*Dalmácia, Horvátország
2011 szeptembere
Ósi Attila*